

MANUEL SISTACH, CINQUANTA ANYS DE PEL·LÍCULES

Albert Obradors

El cinema ha estat sens dubte l'art més característic del segle XX, la gran fàbrica de somnis i recreador de realitats. Si la ciutat de Berga i els berguedans han esdevingut cinèfils, ha estat probablement a causa de l'activitat cinematogràfica desenvolupada al Casino Berguedà i d'una persona, Manuel Sistach Tomàs, propietari del local i programador de cinema a Berga durant quasi 50 anys.

Manuel Sistach Tomàs va néixer fa 86 anys (1910) a Sant Corneli (Cercs) i ja en els primers moments del cinema mut acompanyava al piano les projeccions cinematogràfiques que el seu pare feia a la colònia minera de Fígols. Llavors tenia 12 anys i per cada sessió li pagaven dues pessetes. El pare de Manuel Sistach

era el cap dels serveis de l'economat, del cine i del cafè. Aquesta primera relació amb el món del cinema es pot interpretar com una premonició del que més endavant esdevindria l'afició i un dels negocis d'aquest polifacètic berguedà, que coneixem amb el nom de Manuel Sistach.

Les primeres imatges en moviment li van provocar una forta impressió, «*era com una visió màgica, com veure un somni estant despert. Era un gran espectacle visual...*» El pare Sistach (Manuel Sistach Cequiel) tenia fama de ser un home amb intuïció pels negocis i acostumava a repetir, amb el seu peculiar accent aragonès, que «*el cine és un negoci clar, perquè la gent paga per veure un producte que no se'l pot endur materialment*».

El Casino Berguedà s'inaugurava l'any 1913, ara fa 83 anys, amb més voluntat d'esdevenir teatre que sala de projeccions de cinema, impulsat per Josep Piqué i Rosal i Jaume Felipó i Badia. La capacitat del local era d'unes 400 persones. Més tard a la societat s'hi afegiria l'entitat que ara es coneix com La Caixa. Una de les pàgines històriques en la vida d'aquest local, la va protagonitzar la visita de la Infanta Doña Isabel, l'any 1916, amb motiu de la coronació de la Mare de Déu de Queralt i de la celebració dels Jocs Florals.

En aquesta època es fan les primeres projeccions de cinema i s'endevina que el públic berguedà mostra un gran interès per aquest nou espectacle. Algunes de

Manuel Sistach, durant la seva vida d'exhibidor cinematogràfic, va veure centenars de films.
DA VINCI

les primeres projeccions, les va fer el nord-americà Norman Cinemont, que es dedicava a promoure aquest tipus de negoci per diferents teatres del país.

El mes de gener de 1936, la primigènia societat que gestionava el Casino Berguedà dona pas a una nova empresa formada per tres socis, Manuel Sistach Cequiell, Jaume Ballarà i Ballús i Joan Corominas, que se'n faran càrrec durant una dècada. L'adquisició suposa una inversió d'unes 120.000 pessetes. La constitució d'aquesta societat ja té molt clar que l'objectiu de la sala, des del punt de vista comercial, ha d'anar lligat al cinema. Des de 1936, Manuel Sistach fill, que llavors tenia 26

anys, gestiona el negoci i s'ocupa de la programació de pel·lícules, amb la col·laboració d'un agent barceloní, Santiago Crespi, que l'assessora davant les productores a Barcelona.

Durant la guerra civil, el local és confiscat per la UGT com a Casal del Poble i posteriorment retorna als seus antics propietaris.

A principis de 1940 l'edifici, concebut inicialment com a teatre i sala de ball, passa per una primera transformació i adequació de la sala. Desapareixen les llotges i s'amplia la platea, per aconseguir una major cabuda de públic. Segons el record de Manuel Sistach, en aquell

temps el preu d'una sessió de cinema, amb localitat de preferència, era de sis rals (1,50 pessetes). Tretze anys més tard, el 1953, el preu de la localitat era de 4,50 pessetes.

L'any 1943, Manuel Sistach Cequiell esdevé l'únic propietari del Casino Berguedà. Fins a la festa major de Santa Eulàlia de 1953, el Casino Berguedà porta a terme una activitat sense competència a Berga, però a partir d'aquesta data ha de competir amb un nou local, el Cinema Catalunya. L'entrada del nou cinema valia 10 pessetes. Aquest esdeveniment fa que, un any després (1954), la família Sistach afronti una nova remodelació i amplia-

Rosaura Bonet, la fi d'una nissaga de taquillers

El Casino Berguedà ha tingut dues generacions de responsables de taquilla: en una primera època, Joan Bonet; durant la guerra, la seva dona, Rosa Penina, i des de 1943 fins a 1984, la filla del matroni, Rosaura Bonet.

La Rosaura té ara 67 anys i se n'ha passat 42 de la seva vida despatxant entrades al Casino. Encetar una conversa amb ella sobre el cine és destapar una caixa plena de records i vivències: «M'he passat mitja vida dins aquell edifici i això no s'oblida fàcilment. Recordo encara la primera pel·lícula sonora, El desfile del amor, i les primeres en color que venien d'Alemanya com La ciudad soñada i El barón de Münchhausen».

Amb Manuel Sistach, la Rosaura Bonet coincideix a destacar les pel·lícules que, del seu record, van esdevenir un èxit total: *Yo confieso*, *Un lugar en el sol*, *Estación termini*, *Casablanca*, *Mogambo*, *Las minas del rey Salomón*, *Forja de hombres*, *La dama de las camelias*, *Belinda*, *La diligencia*, *La túnica sagrada*, *Quo Vadis*, *El*

Cid, etc. Els dos es lamenten de no haver pogut estrenar a Berga una pel·lícula com *Lo que el viento se llevó*, que la van estrenar al Cinema Catalunya, o *Los diez Mandamientos*.

Rosaura Bonet guarda a la seva memòria un retrat exacte de la disposició de butaques que té el Casino: «Hi havien tres categories de seients, preferència, butaques i general, que popularment li deien el galliner. L'última fila de preferència, la número 22, era sempre reservada per les autoritats municipals, els militars, la Guàrdia Civil i els jutges, que tenien entrada de franc. Aquest costum es va mantenir fins a finals dels setanta; un dels primers que va renunciar a fer ús d'aquest privilegi va ser l'exministre de Justícia i Interior, Juan

Alberto Belloch, quan estava de jutge a Berga».

La vida d'aquest local és plena d'anècdotes; la Rosaura en reviu algunes: «En una pel·lícula de la Silvana Mangano, que es cantava i es ballava el Bayón, l'operador va repetir l'escena i la iniciativa va ser unànimament aplaudida pels espectadors... Un comandament de l'exèrcit un dia es va queixar que els soldats de la caserna no trobaven suficients entrades per anar al cine quan sortien de passeig a les 6 de la tarda i és que amb els abonaments ja s'omplia pràcticament la sala... Un dia al vespre que només hi teníem dos espectadors, els operadors van demanar si podien suspendre la projecció i van obtenir la conformitat de les dues úniques persones que hi havia a la sala... Alguna vegada m'havia equivocat venent entrades i això sempre portava enrenou... També era divertit veure com en una pel·lícula algun personatge que havia mort tornava a sortir en escena per una errònia repetició d'un rotlle a la màquina... Etc.»

En els temps de la censura, a la Rosaura Bonet li agradava seguir fil per randa el contingut de l'informe que hi havia en cada rotlle de pel·lícula, «allà hi trobàvem els diàlegs que no podien sortir en la projecció i les seqüències que s'havien de tallar o escurçar i deixava a la mínima expressió, com solia passar cada vegada que hi havia un petó massa apassionat»

ció del Casino. Fetes les obres, també s'incrementa el preu de l'entrada, a 8,50 pessetes per localitat. La capacitat augmenta fins a 900 persones. El rècord d'aforament extraordinari del local, segons Manuel Sistach, coincideix amb els moments de màxima esplendor del setè art i amb la projecció de pel·lícules que van marcar època. En els anys 60 i 70, en alguna ocasió s'hi havien aplegat unes 1.400 persones.

Dues pel·lícules i el No-Do

Manuel Sistach recorda ara que *«la gent comprava abonaments per tot l'any i tenien reservades les seves localitats. Els diumenges de 12 a 2 del migdia, la Rosaura Bonet obria la taquilla pels encàrrecs. Moltes vegades, abans de començar la sessió ja teníem l'aforament cobert, però amb aquests preus no es feien cèntims... Les projeccions, les feiem dissabtes, diumenges, festius i vigílies, amb sessions de tarda i nit... El programa habitual era de passar dues pel·lícules, una de més qualitat que l'altra i el No-Do, que era de projecció obligada a totes les sales»*. Bona part de la programació més comercial del cinema Casino Berguedà van ser pel·lícules de gènere *western* i policíac.

La història i l'evolució del cinema han acompanyat la vida de molta gent, reconeix amb enyorança el senyor Sistach, *«hem estat testimonis del progrés, dels alts i baixos que ha tingut la indústria cinematogràfica, de les modes i del principal enemic que va tenir el cine, amb l'aparició del televisor. Hem estat espectadors del cinema mut, de la introducció del so, del diàleg i la música, de les pel·lícules amb color, del cinemascope... El cine ha estat el punt d'arrencada de la relació i convivència matrimonial de moltes parelles de Berga... El cine havia estat el lloc de trobada per excel·lència»*.

El cinema, com a entreteniment, va ser durant dècades una de les poques diversions que tenien els berguedans de la postguerra, una manera d'invertir el temps d'oci i, d'altra banda, una finestra oberta al món, amb el permís de la censura oficial.

Manuel Sistach, a l'hora d'emmarcar les seves preferències cinematogràfiques, no es casa amb cap gènere en concret, *«he vist centenars de pel·lícules, algunes més de dues i tres vegades i la que és bona, tant fa*

que sigui un western, romàntica, d'acció o de ciència ficció, la pel·lícula que és bona i està ben realitzada, ben interpretada, amb una bona història per explicar i bons actors, aquesta forma part de les meves preferències. Com a empresari, també he de dir que m'agraden les pel·lícules més comercials, perquè asseguren un èxit de taquilla».

En aquests cinquanta anys de programador de cinema, Manuel Sistach recorda pel·lícules que en el seu moment de projecció van representar autèntics esdeveniments socials a Berga. La programació es reforçava amb pel·lícules de «bandera», en festes tan significatives com el Corpus, Santa Eulàlia, Nadal i Pasqua.

El mes de juliol de 1984, Manuel Sistach signa l'arrendament del Casino Berguedà a l'Ajuntament de Berga, com a Teatre Municipal. Des de llavors, el local ha quedat orfe del *glamour* i l'espectacle que envolta la indústria cinematogràfica.

La història del Casino Berguedà camina paral·lela a la història d'aquest segle; podia haver estat l'eix argumental d'una pel·lícula, amb primers actors i actors secundaris a l'entorn dels quals han girat les vides de milers d'extres (les vides de tres generacions) que en un moment o altre de la seva efímera existència s'han deixat captivar pel setè art. Aquesta història no pot acabar amb el característic rètol de les pel·lícules de parla anglesa, *The End*, que apareix al final de les pel·lícules, sinó més aviat com el final d'un episodi i amb un rètol més escaient: *Continuarà!* ⚡

Albert Obradors
Periodista

**CAÇA
PESCA
NÀUTICA
CALÇAT DE CAMP
TROFEUS**

Plaça Viladomat, 1 - Tel. 821 12 66
BERGA